

Bilag om Danmarks kulturaftaler¹

I. Status

Danmark har siden 1937 indgået statslige bilaterale aftaler med en række andre lande om samarbejde på uddannelses-, forsknings- og kulturområderne. Mange aftaler er således indgået længe før etableringen af f.eks. EUs udvekslingsordninger. Brede aftaler om uddannelse, forskning og kultur er indgået af Udenrigsministeriet, mens aftaler der alene omfatter uddannelse og forskning er indgået af Undervisningsministeriet/Videnskabsministeriet.

Disse såkaldte kulturaftaler omfatter typisk ophold for studerende ved universiteter og i mindre omfang bl.a. forskningsophold for forskere og sommersprogkurser for især sprogstuderende.

Studie- og forskningsophold er normalt på 2-10 måneders ophold og stipendium. De danske kulturaftalemidler anvendes til udlændinges ophold i Danmark, mens den anden aftalepartner betaler for danskeres ophold i det pågældende land. Stipendierne, der typisk søges via hjemlandets universitet, skal dække leveomkostninger og udgør for ophold i Danmark ca. 5.000 kr. månedligt.

Danmark har indgået aftaler med 23 europæiske lande – 17 EU-lande og 6 ikke-EU lande - samt Egypten, Israel, Japan, og Kina. Danmark giver stipendier til de udenlandske studerende og forskere i forhold til det omfang (kvoter), der er aftalt for hvert land. Kvoterne er gensidige, men udnyttes i forskelligt omfang. F.eks. gæster ca. 200 udlændinge Danmark i 2005-2006 på længerevarende ophold, og ca. 140 udenlandske studerende var på et 3 ugers dansk-kursus i sommeren 2005. Fra Danmark udsendtes i samme periode ca. 80 studerende og forskere, dvs. ca. en tredjedel af hvad vi modtager fra udlandet. Årsagen er især, at det er meget svært at rekruttere til de tidligere østbloklunde.

Udenlandske studerende på kulturaftale-stipendier i Danmark læser i dag uddannelser inden for en bred vifte af de faglige hovedområder. I Danmark annoncerer CIRIUS ordningen og indkalder ansøgning gennem de danske ambassader og udenlandske stipendieadministrationer. CIRIUS foretager den endelige udvælgelse på baggrund af en prioriteret indstilling fra de enkelte lande, Danmark har aftale med.

Alle aftaler er udløbet inden for de seneste år, men videreføres medmindre landene selv tager initiativ til ændringer, jf. nedenfor. Danmark har fx selv med virkning for indeværende akademiske år afskaffet bevillinger til korte (under 2 måneder) gæsteforsker- og gæsteforelæserophold, samt særlige rejsetilskud, da man skønnede, at disse bevillingskategorier var for små og omkostningstunge.

¹ Dette bilag er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Bilaget er sendt til Globaliseringsrådet som faktisk baggrund for rådets drøftelser. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for bilaget.

II. Situationen i andre lande

Det bilaterale aftalesystem betragtes i stigende grad som utidssvarende, og flere lande har derfor valgt at omlægge ordningerne.

Holland omlagde fra januar 1999 sine kulturaftalestipendier, således at kvotebestemmelserne er ophævet, dvs. at der ikke længere var reserveret et bestemt antal stipendiemåneder til de enkelte aftalelande. Ansøgninger fra udenlandske studerende sendes via ambassaderne til de hollandske myndigheder, og afgørelsen om tildeling af stipendier træffes af en stipendiekomite, der er udpeget af undervisningsministeren. Der stilles krav om færdighed i undervisningssproget, som kan være hollandsk eller engelsk.

Norge omlagde fra det akademiske år 2000-2001 delvist sin stipendieordning, idet kvotebestemmelserne for de enkelte lande i aftalerne blev ophævet. Derimod var landekredsen stadig de hidtidige aftalelande, og karakteren af stipendierne forblev de samme: 1-10 måneders studieophold og sommerskoler. Udvælgelsen af stipendiater foretages dels i hjemlandet dels i Norge.

Tyskland har et omfattende stipendieprogram for udlændinge, der muliggør, at ca. 22.000 udlændinge årligt er på et tysk-finansieret studieophold ved tyske universiteter m.v. Programmerne er etableret ved at samle de bilaterale ordninger i landepuljer. Udvælgelsen foregår dels i hjemlandet dels i Tyskland ved centrale stipendiekomiteer.

For eventuelle faktuelle spørgsmål: Kontorchef Helle Otte, Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, telefon 33 92 90 82.